

ГОЛОТА Тарас Сергійович,

аспірант,

Навчально-науковий інститут філології

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

ДЕФІНІЦІЇ ТА ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ КЛЮЧОВИХ ПОНЯТЬ У ІТ-ПАРАДИГМІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

За загальним визначенням ЮНЕСКО, *інформаційні та комунікаційні технології* позначають «комплекс взаємозалежних наукових, технологічних, інженерних та інших ресурсів, використовуваних для передачі, зберігання та створення інформації, а також її обміну»¹. Із цієї дефініції ЮНЕСКО випливає, що саме технологічні аспекти маніпуляції з інформацією й визначають термін *інформаційні та комунікаційні технології*. З іншого боку, Г. Поппель дає таке визначення терміна *інформаційні технології* – «використання обчислювальної техніки і систем зв'язку для створення, збору, передачі, зберігання та оброблення інформації для всіх сфер суспільного життя»².

Отже, ЮНЕСКО тісно пов'язує засоби інформаційних технологій із комунікацією, тоді як Г. Поппель акцентує саме на використанні обчислювальної техніки, як-от комп'ютери з метою маніпуляції інформацією. Наприклад, К.В. Юдкова пропонує давати визначення терміна *інформаційні технології* з урахуванням мети й задачі, що зумовлюють потребу використання ІТ³. Цікаво, що он-лайн-словник Merriam-Webster визначає *інформаційні технології* як «технології, які включають розроблення, підтримку та використання комп'ютерних систем, програмного забезпечення й мереж для оброблення і розповсюдження даних»⁴.

Беручи до уваги ці та інші термінологічні зауваження, запропоновані різними організаціями й науковцями, робимо висновок, що вони не враховують сучасних технічних нововведень, а також ігнорують мету використання ресурсів ІТ. Пропонуємо авторське робоче визначення, згідно з яким термін

1 Information and communication technologies (ICT). URL : <http://uis.unesco.org/en/glossary-term/information-and-communication-technologies-ict>

2 Poppel H. L., Goldstein B. Information technology: The trillion-dollar opportunity. McGrawHill, 1987. 207 p.

3 Юдкова К. В. Особливості визначення поняття «інформаційні технології». Інформація і право. 2015. № 1 (13). С. 65.

4 Merriam-Webster. URL : <https://www.merriam-webster.com/>

інформаційні технології слід тлумачити як «сукупність програмно-технологічних засобів і методів, спрямованих на забезпечення створення, зберігання, оброблення, обмін та поширення інформації в цифровому вигляді з ціллю полегшити, вдосконалити й автоматизувати процеси людської діяльності».

Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» дає таке визначення терміна *інформаційна безпека* – «стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, при якому запобігається нанесення шкоди через: неповноту, невчасність та невірогідність інформації, що використовується; негативний інформаційний вплив; негативні наслідки застосування інформаційних технологій; несанкціоноване розповсюдження, використання і порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації»⁵.

Як стверджує М. Т. Гаврильців, *інформаційна безпека* включає такі елементи, як глобальну політичну ситуацію, наявність або відсутність потенційних чи очевидних зовнішніх і внутрішніх загроз, внутрішньополітичне становище країни, а також стан інформаційно-комунікаційного розвитку держави⁶. А. В. Войціховський пов'язує національну та інформаційну безпеку з можливостями держави сприяти кібербезпеці суспільства⁷. Доречною і цілісною є також концептуалізація *інформаційної безпеки* М. А. Дмитренком, який переконаний, що важлива складова національної безпеки полягає в оптимальній державній політиці, забезпеченні використання передових технологій, а також у роботі освітнього сектора⁸.

Своєю чергою Л. С. Харченко, В. А. Ліпкан та О. В. Логінов визначають *інформаційну безпеку* як «складник національної безпеки, процес управління загрозами та небезпеками, державними й недержавними інституціями, окремими громадянами, за якого забезпечується інформаційний суверенітет України»⁹. Згідно з визначенням Ю. О. Коваленка, *інформаційна безпека* – це «стан захищеності інформаційного середовища суспільства, який забезпечує його формування, використання й розвиток в інтересах громадян, організацій держави»¹⁰. Опрацювавши пласт літератури на тему визначення

5 Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України від 09 січня 2007 р. № 537-V. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16?find=1&text=%E1%E5%E7%E>

6 Гаврильців М. Т. Інформаційна безпека держави в системі національної безпеки України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 2. С. 201. URL : <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2927/1/%d0%b3%d0%b0%d0%b2%d1%80%d0%b8%d0%bb%d1%8c%d1%86%d1%96%d0%b2.pdf>

7 Войціховський А.В. Кібербезпека як важлива складова системи захисту національної безпеки європейських країн. *Журнал східноєвропейського права*. 2018. № 53. С. 26.

8 Дмитренко М. А. Проблемні питання інформаційної безпеки України. *Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки»*. 2017. № 17. С. 238.

9 Харченко Л. С., Ліпкан В. А., Логінов О. В. Інформаційна безпека України: Глосарій за заг. ред. Р. А. Калужного. Київ: Текст, 2004. С. 47.

10 Коваленко Ю. О. Забезпечення інформаційної безпеки на підприємстві. *Економіка промисловості*. 2010. № 3. С. 123.

інформаційної безпеки, можна дійти висновку, що фахівці з різних галузей, як-от економіка, політика, юриспруденція, мовознавство тощо, вбачають у цьому явищі різну концептуальну основу. Аби уніфікувати це поняття й дати йому вужчої дефініції в контексті нашої лінгвістичної розвідки, пропонуємо наше авторське визначення. Отже, термін *інформаційна безпека* передбачає «стан індивіда, організації, підприємства, держави та суспільства, при якому процес обміну інформацією між носіями проходить у сприятливих умовах, позбавлених як зовнішніх, так і внутрішніх загроз витоку, крадіжки, підроблення або маніпуляції інформацією».

Іншим ключовим терміном у нашому дослідженні є *державний статус української мови*, формування якого, на думку О. Данилевської, стало можливим завдяки визнанню офіційного статусу української мови на початку ХХ ст.¹¹. У третьому пункті Статті 1 Розділу I Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» вказано про те, що українська мова є «невіддільним елементом конституційного ладу України як унітарної держави», а четвертий пункт наголошує на тому, що «статус української мови як єдиної державної мови в Україні визначається виключно Конституцією України». Крім того, у Законі України вказано про державотворчу роль статусу української мови як єдиної державної.

Уперше наміри уряду трансформувати статус української мови було оприлюднено у 1917 р. в одній із відозв, яка сприяла кращому розповсюдженню державної мови в закладах освіти. Так, Українська Центральна Рада (УЦР) сприяла поетапному розвитку статусу української мови, починаючи від визнання її офіційною, потім офіційно-урядовою, а тоді вже й державною¹². Відповідно до визначення Конституційного Суду України, *державна мова* – це «мова, якій надано правовий статус обов'язкового засобу спілкування у публічних сферах суспільного життя»¹³.

Доречним є також визначення терміна *державна мова* О. А. Герасимовою – «закріплена традицією або законодавством мова, вживання якої є обов'язковим для органів державного управління та в діловодстві, громадських органах та організаціях, на підприємствах, у державних закладах освіти, науки, культури, у сферах зв'язку та інформатики»¹⁴. Попри охоплення всіх сфер функціонування державної мови, визначення О. А. Герасимової не враховує мету надання україн-

11 Данилевська О. М. Мова в революції та революція в мові: мовна політика Центральної Ради, Гетьманату, Директорії УНР. Київ, 2009. С. 58.

12 Терлюк І. Мовна політика українських національних державних формацій (1917-1921 рр.): визначення юридичного статусу української мови. *Мовна політика держави: історико-правова ретроспектива і сучасність*. 2021. Вип. 13. С. 72. URL : <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/pages/483/vipusk-13-2021-r.pdf#page=71>

13 Державна мова. Конституційний Суд України. URL : <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/361-derzhavna-mova>

14 Герасимова О. А. Держава та мова в контексті процесів глобалізації. Теорія та практика державного управління. 2009. Вип. 3. С. 3.

ській мові статусу державної. Із огляду на опрацьовану наукову літературу й проаналізовану термінологію, робимо висновок, що попри існування окремого терміна *державна мова*, усталеної дефініції *державного статусу української мови* не існує. Тому пропонуємо власне робоче визначення – «закріплене Конституцією України й українським законодавством становище української мови, відображене в соціально-політичному, правовому, інформаційному, освітньому та інших сферах людської діяльності, зумовлене культурою й надане владою для упорядкування, уніфікації, а також забезпечення інформаційної безпеки держави».

Потребують визначення також наші інші робочі терміни, запропоновані в ході дослідження проблематики взаємозв'язку ІТ й української мови. Наприклад, термін *цифровізована (українська) мова* позначає «природню або штучну трансформацію граматичних, синтаксичних, пунктуаційних, стилістичних, семантичних та інших аспектів мови під впливом інформаційних технологій, часто з метою забезпечення більш однозначного, швидшого й бізнес-орієнтованого сприйняття людиною мови в цифровому вимірі». Доречним видається й тлумачення іншого запропонованого нами терміна *цифрова картина світу*. Як і такі явища, як мовна або концептуальна картини світу, їх цифрова варіація охоплює «історично сформований комплекс колективних або індивідуальних уявлень людини про функціонування й роль інформаційних технологій у житті суспільства».

Аби порівняти *цифрову картину світу* з іншими парадигмами мислення українців, слід також дати визначення іншим картинам світу. Так, наприклад, за дефініцією К. В. Красовської, *мовна картина світу* – це «спосіб відбиття реальності у свідомості людини крізь призму мовних та культурно-національних особливостей». Іншими словами – мовна картина світу передбачає засіб вираження знань, зафіксованих у *концептуальній картині світу*. Хоч нині прийнято використовувати у дослідженнях різні варіанти концептуальної картини світу, як-от художня чи релігійна, проте зазвичай учені поєднують усі ці парадигми в *концептуальну картину світу*¹⁵. Не менш доречним є визначення О. О. Хорошун, яка постулює, що *мовна картина світу* – це «відбитий засобами мови образ свідомості, реальності, модель інтегрального знання про концептуальну систему уявлень, що репрезентована мовою. Мовну картину світу прийнято відмежовувати від концептуальної, або когнітивної моделі світу, що є основою мовного втілення, словесної концептуалізації сукупності знань людини про світ»¹⁶.

15 Красовська К. В. Зв'язок концептуальної та мовної картин світу з етнічною ментальністю. Питання духовної культури. Серія «Філологічні науки», 2009. С. 121. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/34967/32-Krasovska.pdf>

16 Хорошун О. О. Мовна та концептуальна картини світу в дослідженнях сучасної лінгвістичної науки. Глухівські наукові читання-2011, матеріали міжнародної науково-практичної конференції (15-17 лист. 2011 року), Глухів: Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка. 2011. С. 241.

На думку тієї ж К. В. Красовської, «концептуальна картина світу є підґрунтям мовної картини, однак концептуальна картина світу універсальніша і є спільною для народів із однаковим рівнем знань про світ, водночас мова відображає досвід кожного народу і виявляє не тільки спільні знання, а й своєрідність бачення світу»¹⁷. Іншого підходу дотримується А. Я. Середницька, стверджуючи, що «концептуальна картина світу – це представлення світобудови у свідомості людини у вигляді системи концептів»¹⁸. Своєю чергою концепти (або як їх іще називають – *когнітивні універсалиї*) сприяють систематизації й уніфікації знань людини про Універсум у формі абстракцій. Як уважає М. Полюжин, під поняттям *концепт* слід розуміти ментальну одиницю або елемент свідомості, який слугує посередником між мовою і дійсністю, охоплюючи культурну інформацію, в якій він обробляється та систематизується¹⁹. Попри численні сильні сторони визначень цих термінів різними авторами, як-от лаконічність і влучність, виникає потреба доповнити і розширити їх, адже їм бракує ширшого семантичного охоплення сучасних явищ.

Таким чином, проаналізувавши різні авторські визначення таких термінів, як *концепт*, а також *концептуальна картина світу* та *мовна картина світу*, можемо запропонувати наші робочі дефініції. Отже, на нашу думку, *концепт* – це «семантично, ментально та культурно навантажений квант знань і уявлень про певне явище чи ідею, який зазнає змін під дією різноманітних зовнішніх чинників». Доцільно також запропонувати наше робоче визначення терміна *концептуальна картина світу* – «система концептів, які слугують носіями уявлень людини про світобудову, підсвідомо сконструйованих фізіологічними, культурними, соціальними та мовними факторами з метою полегшити й систематизувати процес пізнання і відтворення вже здобутих знань». Щодо *мовної картини світу*, то представлена нами робоча дефініція позначає «систему концептів у свідомості мовця, які віддзеркалюють мовні й культурні аспекти уявлення людини про дійсність».

Іще одним фундаментальним терміном, який потребує чітко окресленої дефініції є *концептосфера*. Відповідно до аргументації Д. С. Ли-

17 Красовська К. В. Зв'язок концептуальної та мовної картин світу з етнічною ментальністю. Питання духовної культури. Серія «Філологічні науки», 2009. С. 121. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/34967/32-Krasovska.pdf>

18 Середницька А. Я. Відмінності між мовною і концептуальною картинами світу з погляду сучасного мовознавства. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія». 2016. Т. 1. № 21. С. 70.

19 Полюжин М. М. Поняття, концепт та його структура. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2015. № 4. С. 215.

хачова, позиція якого базувалася на думці С. О. Аскольдова, *концептосфера* є «сукупністю концептів»²⁰. Цікаво, що В. А. Маслова трактує поняття *концептосфери* також як сукупність концептів, із яких складений світогляд носія мови²¹. Наприклад, Т. І. Нікішина визначає *концептосферу* як мисленнєву форму, котра містить усі концепти, що узагальнюють ознаки світу²². Опрацювавши публікації в галузі вивчення концептосфери, ми дійшли висновку, що термін отримав достатньо уваги фахівців із різних сфер, а тому не потребує доопрацювання в контексті нашої розвідки.

Тим не менше, окрему роль у дослідженні відіграють поняття контрольованих і неконтрольованих трансформацій української мови під впливом функціонування інформаційних технологій. Термін *контрольовані трансформації мови* позначає зумисно спричинений процес зміни окремих частин і явищ мови під дією різноманітних людських факторів із метою оптимізації використання мовних ресурсів суспільством. Антонімічний йому термін – *неконтрольовані трансформації мови* – це органічний або несвідомо спровокований процес зміни окремих частин і явищ мови під дією різноманітних чинників, які протікають без контролю відповідальних осіб.

Варто також приділити достатньо уваги визначенню терміна *гібридна війна*, оскільки існує кілька можливих інтерпретацій, а полісемантичність такого фундаментального явища для нашого дослідження унеможливлює подальшу роботу. Як відзначає О. Комарчук, *гібридна війна* «включає реалізацію комплексу гібридних загроз різного виду, а саме: традиційні, нестандартні, масштабний тероризм, а також підривні дії, у ході яких використовують інноваційні технології для протидії військовій силі супротивника, такі як масовані кібератаки, підривні дії в енергетичній, економічній сферах тощо»²³. Однозначно є також думка І. В. Феськова щодо дефініції *гібридної війни*, передбачаючи використання визначення, яке позначає «... як активні військові дії з використанням спеціального озброєння (метою яких є фізичне знищення ворога та його людської сили), так і комплекс певних дій агресора по відношенню до потерпілої сторони, спрямованих на дискредитацію останнього в очах

20 Лихачев Д. С. Концептосфера русского языка. Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. Москва: 1997. С. 281.

21 Маслова В. А. Лингвокультурология. Москва: Akademia, 2004. С. 76.

22 Нікішина Т. І. Концептосфера: визначення базових понять. Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку. Матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Бердянськ: 2019. С. 261.

23 Комарчук О. Гібридна війна: сутність та структура феномену. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2018. № 1 (3). С. 49. URL : <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/16/10>

світового співтовариства, власного народу, розкол політичної еліти та суспільства в цілому»²⁴.

Погоджуючись із думками вищезазначених авторів, слід додати, що термін *гібридна війна* не виключає його використання в контексті повномасштабного російського вторгнення на територію України, а цілком може бути вживане як ширше поняття, котре охоплює кібервійну й зазіхання на інформаційну безпеку держави тощо. Отже, пропонуємо наше авторське визначення терміна *гібридна війна* – це «війна, дії обох сторін якої, окрім традиційних способів ведення війни, спрямовані на застосування всіх можливих засобів заподіяння шкоди ворогу, включаючи механізми кібервійни, тероризм, партизанське протистояння, узурпацію влади, пропаганду, порушення прав людини тощо».

Оскільки запропонований нами термін *онлайн-текст* не з'являвся ще в жодному дослідженні, вважаємо за необхідне дати визначення без урахування позицій інших авторів. Відповідно, *онлайн-текст* – це «перетворений у програмний код, графічно відображений на екрані певного приладу і переданий через оптоволоконні кабелі текст». Найчастіше функціонування такого виду тексту можна спостерігати у мережі на сторінках веб-програм і сайтів, у мобільних застосунках та в комп'ютерному забезпеченні. *Онлайн-текст* відрізняється від *оцифрованого тексту* тим, що перший існує винятково в мережі «Інтернет», а другий – на будь-якому обчислювальному приладі, здатному відображати дані у вигляді тексту.

Отже, лінгвоконцептологічне, лексико-семантичне та лінгвокогнітивне дослідження різноманітних ресурсів інформаційних технологій України послугують важливим фундаментом для формування нової перспективної віхи вивчення взаємозв'язку мови зі сучасними технологіями. Чітка, структурована та систематизована наукова інтерпретація напрямків розвитку мови в цифровому вимірі дасть можливість побудувати модель еволюції мовної картини світу українців. Урешті-решт прогнозована й контрольована еволюція може сприяти інтеграції української мови й мовознавства у глобальний контекст завдяки більш глибокому розумінню механізму мовної гнучкості, адаптивності та взаємозалежності з інформаційними технологіями.

Після тривалого вивчення наукової літератури на тему проблематики впливу інформаційних технологій на розвиток української мови було зроблено висновок про відсутність надійних відомостей у цій галузі

24 Феськов І. В. Основні методи ведення гібридної війни в сучасному інформаційному суспільстві. Актуальні проблеми політики. 2016. Вип. 58. С. 66. URL : <http://app.onua.edu.ua/index.php/app/article/view/32/10>

лінгвістики. Натомість існує значна кількість публікацій, присвячених феномену інформаційної безпеки. Безумовно, виникнення цього явища зазвичай пов'язують із появою медіа та комунікаційних технологій, однак первинне зародження механізмів інформаційної безпеки варто датувати значно раніше. Перші ознаки необхідності в способах і засобах забезпечення інформаційної безпеки суспільства з'явилися разом із поняттям державності як такої. Проте це стосується лише державного аспекту інформаційної безпеки, тоді як її особистісна й корпоративна виміри справді зародились у період розквіту друкованих засобів масової інформації.

Іще один важливий внесок у формування систематизованої доктрини інформаційної безпеки держави зробив К. В. Захаренко, проаналізувавши вплив засобів масових інформації на неї²⁵. К. Ю. Ісмайлов і Д. В. Белих також досліджували інформаційний суверенітет і доктрину інформаційної безпеки України з позиції політології та юриспруденції²⁶. З перспективи філософії та соціології феномен інформаційної безпеки України розглядали також Н. М. Авер'янова і Т. С. Воропаєва²⁷.

Українськомовний простір у системі захисту держави від інформаційних війн досліджував І. М. Парфенюк²⁸. Проблематику державної мови як складової інформаційного суверенітету держави порушували М. М. Чеховська та В. М. Шлапаченко²⁹. Над контекстом українізації інформаційного простору як чинника забезпечення суверенітету й посилення інформаційної безпеки України працював В. Іваненко³⁰. Щодо зв'язку ІТ із педагогікою, доречними є аргументи О. А. Кучерук і Т. П. Магдич у використанні електронних освітніх ресурсів для формування громадянської компетентності учнів ліцею на уроках української мови³¹.

25 Захаренко К. В. Відповідальність засобів масової інформації в системі інформаційної безпеки суспільства. Науковий журнал «Політикус». 2019. Вип. 5. С. 4-5. URL : <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/7301/1/Zakharenko.pdf>

26 Ісмайлов К. Ю., Белих Д. В. Інформаційний суверенітет і доктрина інформаційної безпеки України. Порівняльно-аналітичне право. 2019. № 1. С. 206.

27 Авер'янова Н. М., Воропаєва Т. С. Інформаційна безпека України: соціально-філософські аспекти. Філософські науки. Серія «Молодий вчений». 2020. № 10 (86). С. 298. URL : <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/319/308>

28 Парфенюк І. М. Україномовний простір як стратегічний складник в системі захисту держави від інформаційних війн. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2019. № 2. С. 124. URL : <http://journals.urau.ua/bdi/article/view/175932>

29 Чеховська М. М., Шлапаченко В. М. Державна мова як складова інформаційного суверенітету держави. Інформаційна безпека людини, суспільства, держави. 2018. № 2 (24). С. 104.

30 Іваненко В. Українізація інформаційного простору як фактор забезпечення суверенітету й посилення інформаційної безпеки України. Український інформаційний простір. 2019. № 2 (4). С. 240. URL: <http://ukrinfospace.knukim.edu.ua/article/view/187861>

31 Кучерук О. А., Магдич Т. П., Використання електронних освітніх ресурсів для формування громадянської компетентності учнів ліцею на уроках української мови. Інформаційні технології і засоби навчання. 2020, Т. 75. № 1. С. 3. URL : [http://eprints.zu.edu.ua/32941/1/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D0%95%D0%9E%D0%A0_%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D0%B4%D0%B8%D1%87_2019.pdf](http://eprints.zu.edu.ua/32941/1/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%82%D1%8F%20%D0%95%D0%9E%D0%A0_%D0%9C%D0%B0%D0%B3%D0%B4%D0%B8%D1%87_2019.pdf)

Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для формування фахових компетентностей у майбутніх учителів української мови і літератури також досліджували О. А. Кучерук, С. О. Караман, О. В. Караман та Н. М. Віннікова³². Роль інноваційних методів та ІТ у навчанні української мови іноземних студентів студіювала О. М. Шевченко³³. Цікаво, що англійські лексичні новоутворення у сфері комп'ютерних технологій і особливості їх перекладу українською мовою досліджували В. М. Мирошніченко та І. С. Шишкова³⁴. Окрім того, цю проблематику, проте вже з огляду на німецьку термінологію опрацювала І. І. Барнич³⁵.

Таким чином, попри наявність значного пласту наукової літератури, присвяченій питанню інформаційної безпеки, в українському мовознавчому дискурсі спостерігаємо очевидну відсутність інтердисциплінарних публікацій на тему зв'язку української мови й ІТ із інформаційною безпекою держави. Уважаємо, що в умовах гібридної війни та повномасштабного збройного конфлікту, коли мовні аспекти продовжують відігравати значну роль серед військових, політиків, громадських діячів тощо, щонайменше допомагаючи ідентифікувати ворога й наближаючи Україну до перемоги шляхом поширення культури, зростає необхідність ретельного лінгвістичного розгляду потенціалу ІТ як рушія прогресу для інформаційної безпеки.

Ураховуючи численні прояви гібридної війни на теренах України, а також збільшену кількість проявів кібербулінгу чи інших негативних явищ у цифровому просторі, нині надважливо розробити чіткий і зрозумілий лінгвокогнітивний механізм захисту від усіх проявів зумисної дезінформації в інтернеті. Розповсюдження випадків інтернет-шахрайства й ворожої пропаганди можна стримати або навіть попередити шляхом підвищення рівня освіченості суспільства в питаннях пошуку надійної інформації, вибору джерел та паралінгвістичних факторів формування думки. Уміння розпізнавати дезінформацію й ефективно реагувати на потенційні тригери

32 Кучерук О. А., Караман С. О., Караман О. В., Віннікова Н. М. Використання ІКТ для формування фахових компетентностей у майбутніх учителів української мови і літератури. Інформаційні технології і засоби навчання. 2019. Т. 71. № 3. С. 197.

33 Шевченко О. М. Інноваційні методи та сучасні інформаційні технології у навчанні української мови іноземних студентів. Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика: матеріали Всеукраїнська навчально-наукова конференція з міжнародною участю, м. Полтава, 19 березня 2020. Полтава, 2020. С. 256. URL : http://repository.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/12424/1/Innovation_methods_of_teaching_Ukrainian.pdf

34 Мирошніченко В. М., Шишкова І. С. Англійські лексичні новоутворення у сфері комп'ютерних технологій та особливості їх перекладу українською мовою. Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Серія «Актуальні проблеми розвитку українського суспільства». 2019. № 1. С. 87. URL : <http://aprus.khpi.edu.ua/article/view/2227-6890.2019.01.15>

35 Барнич І. І. Англійські запозичення в комп'ютерній термінології німецької та української мов. Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис». 2020. № 7. С. 13. URL : <https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/philology/article/view/1811/1727>

в цифровому просторі – це вкрай необхідні навички, що особливо стають у нагоді в часи гібридної війни.

Проблематику інформаційної безпеки зокрема в контексті юриспруденції також розглядає В. В. Шемчук, вважаючи, що «інформаційну безпеку можна визначити як правовідносини, що виникають під час здійснення превентивних і захисних заходів в інформаційному середовищі людини, суспільства та держави»³⁶. Особливо це актуально в умовах гібридної війни, розповсюдження фейків і дезінформації в цифровому просторі, а також ворожої пропаганди.

Отже, ураховуючи цифровізацію значної частини державних послуг, а також затвердження загальнонаціональної політики, спрямованої на перенесення більшості урядових аспектів, освітніх установ та підприємств на електронний режим функціонування, питання зміцнення державного статусу української мови має постати на порядку денному серед лінгвістів. Існує неабияка необхідність дослідити потенціал додаткового утвердження статусу української мови в контексті збройної агресії та постійного потоку пропаганди в інтернеті.

DOI: 10.51587/9798-9866-95907-2022-009-113-122

36 Шемчук В. В. Інформаційна безпека та інформаційна оборона в контексті розвитку вітчизняної доктрини й законодавчої основи. Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія «Юридичні науки». 2019. Т. 30. № 4. С. 33. [Електронний ресурс]. URL : http://juris.vernadskyjournals.in.ua/eng/journals/2019/4_2019/8.pdf

Olena BEREZINSKA,
senior lecturer of the Department of Foreign
Languages for professional communication
of the International Humanitarian University,
ORCID ID: 0000-0001-8542-4600
Odessa, Ukraine

GAMIFICATION IN LEARNING UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

The world is changing fast and it is becoming more global, so many opportunities and threats arise. Everybody has to look around and see what's happening now and where the world is going. That's why it's important to observe and follow trends in different domains in our lives and react to the changes around. Futurology, change management, entrepreneurship are not only buzz words anymore, they can be a way to more opportunities for your career.